

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

МОСКВИЧ ОЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ

УДК 342.9 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2024

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент

Боровик Андрій Володимирович,

Науково-дослідний інститут публічного права,
віце-президент з наукової роботи

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Гаруст Юрій Віталійович,

Національний університет оборони України,

заступник начальника кафедри військового права та правоохоронної діяльності

кандидат юридичних наук, доцент

Білик Вадим Миколайович,

Національна академія внутрішніх справ,
доцент кафедри поліцейського права

Захист відбудеться «22» жовтня 2024 року о 9⁰⁰ год на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «19» вересня 2024 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. 24 лютого 2022 року Україна стикнулася з найбільшою загрозою для свого суверенітету й територіальної цілісності з моменту набуття статусу незалежної держави 1991 року. За цих умов безперечним став той факт, що професійно підготовлені Збройні сили – це надважливий чинник, від якого напряду залежить існування та подальша доля України як суверенної та демократичної держави. Слід зауважити, що з 2014 року в нашій країні розпочався процес запровадження нової моделі Збройних сил, що відповідатиме світовим вимогам і стандартам. У зв'язку з цим виникла потреба у формуванні нового підходу до управління кадрами, зокрема в межах їх підготовки до виконання завдань, пов'язаних з обороною держави, захистом її суверенітету й територіальної цілісності. Сучасні збройні сили потребують висококваліфікованих фахівців, що володіють актуальними знаннями та вміннями, які дають їм можливість ефективно використовувати новітню зброю та технології на полі бою. Саме тому без належної підготовки високо кваліфікованих професіоналів, армія не зможе ефективно та результативно використовувати свій потенціал і захистити країну. Окрім того, для України підготовка кадрів для ЗСУ є інвестицією в майбутнє, адже вкладаючи кошти в освіту та підготовку військовослужбовців, держава забезпечує сильну та професійну армію на довгі роки.

Таким чином підготовка кадрів для Збройних Сил України є надзвичайно важливою і багатогранною проблемою. Вона вимагає значних інвестицій, зусиль та системного підходу. Лише за умови забезпечення високого рівня підготовки військовослужбовців Україна зможе мати сильну та сучасну армію, здатну ефективно захищати державу. Саме тому першим кроком у напрямку покращення системи підготовки кадрів для ЗСУ має бути створення належного нормативно-правового підґрунтя для здійснення даної діяльності.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі проблемні питання, пов'язані з підготовкою кадрів для Збройних сил України, у своїх наукових працях розглядали: Л. В. Балабанова, В. М. Білик, С. В. Белай, А. В. Боровик, Ю. В. Гаруст, О. В. Джафарова, В. Б. Добровольський, В. Б. Климович, О. Ф. Кобзар, М. В. Корчагін, Н. С. Кучеренко, Ю. І. Медвідь, С. В. Мірошніков, А. А. Каленський, А. М. Одеров, Н. Є. Панькова, Р. В. Підлетейчук, В. А. Присяжнюк, А. А. Пухтецька, А. Б. Сморгков, Є. Ю. Соболь, Л. В. Сорока, О. О. Томілін, О. Б. Черних, С. А. Шворов, В. В. Штучний, О. В. Яцино та багато інших. Проте більшість дослідників звертали увагу або лише на теоретичні, або на фізичні аспекти підготовки кадрів для Збройних сил України, натомість проблема адміністративно-правових засад здійснення відповідної підготовки фактично залишилася поза увагою науковців.

Таким чином, наявність низки недоліків правового та організаційного характеру у сфері підготовки кадрів для Збройних сил України, а також відсутність комплексних монографічних досліджень, присвячених вказаній проблематиці, обумовлюють актуальність і важливість проведення представленого

дисертаційного дослідження, яке присвячене з'ясуванню сутності й особливостей адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до: Стратегії воєнної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021; «Стратегії забезпечення державної безпеки», затвердженої Указом Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022; Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; Концепції розвитку професійного сержантського корпусу Збройних Сил України, схваленої наказом Міноборони України від 8 лютого 2022 року № 44. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права на тему «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета та завдання дослідження *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів учених і норм чинного законодавства, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України та на основі узагальнення позитивного вітчизняного й зарубіжного досвіду встановити напрями покращення правових й організаційних засад здійснення відповідної діяльності. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- з'ясувати сутність, значення та особливості підготовки кадрів для Збройних сил України в контексті їх реформування;
- встановити об'єкт і предмет правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України;
- розкрити коло принципів підготовки кадрів для Збройних сил України;
- схарактеризувати правове регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України та встановити місце в ньому норм адміністративного права;
- надати характеристику суб'єктам підготовки кадрів для Збройних сил України;
- визначити форми й методи підготовки кадрів для Збройних сил України;
- узагальнити зарубіжний досвід підготовки кадрів для Збройних сил та опрацювати можливості його використання в Україні;
- окреслити перспективні шляхи вдосконалення організаційних і правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі підготовки кадрів для Збройних сил України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних сил України.

Методи дисертаційного дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи становить сукупність загальних і спеціальних методів наукового пізнання, використання яких дало змогу комплексно підійти до виконання завдань дисертації. Так, застосування *логіко-семантичного* та *аналітичного* методів надало можливість розкрити сутність, значення та особливості підготовки кадрів для

Збройних сил України в контексті реформування останніх (підрозділ 1.1). *Структурно-логічний* та *системно-функціональний* методи використано для того, щоб встановити об'єкт і предмет правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України (підрозділ 1.2), розкрити коло принципів підготовки кадрів для Збройних сил України (підрозділ 1.3), а також визначити форми та методи підготовки кадрів для Збройних сил України (підрозділ 2.3). Застосування методу *документального аналізу* дало змогу схарактеризувати правове регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України, встановити місце в ньому норм адміністративного права (підрозділ 2.1), а також з'ясувати специфіку суб'єктів підготовки кадрів для Збройних сил України (підрозділ 2.2). *Порівняльно-правовий* метод використано в межах узагальнення зарубіжного досвіду підготовки кадрів для Збройних сил та опрацювання можливості його використання в Україні (підрозділ 3.1). Методи *моделювання* та *прогнозування* уможливили окреслення перспективних шляхів удосконалення організаційних і правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України (підрозділ 3.2).

Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, а також низка інших законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, норми яких спрямовані на регулювання суспільних відносин, які виникають у процесі підготовки кадрів для Збройних сил України.

Науково-теоретичне підґрунтя становлять праці фахівців з галузі адміністративного права. Крім того, було використано напрацювання фахівців з інших галузевих дисциплін, зокрема теорії держави та права, соціології, психології, філософії тощо.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять наукові періодичні видання, довідкові матеріали тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, дисертаційне дослідження є однією з перших спроб комплексно, на монографічному рівні, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України, на підставі чого розробити низку пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення правових та організаційних засад провадження відповідної діяльності.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

вперше:

– здійснено класифікацію форм підготовки кадрів для Збройних сил України, які було поділено на дві великі групи: 1) адміністративно-правові, метою яких є створення необхідних умов для функціонування суб'єктів, що здійснюють підготовку кадрів; 2) організаційні форми, що спрямовані безпосередньо на підготовку кадрів і поділяються на форми колективної та індивідуальної підготовки;

– обґрунтовано доцільність запровадження в Україні системи підготовки кадрів для Збройних сил, яка буде подібною до відповідної системи США, означеної високим рівнем орієнтованості: по-перше, на підготовку професіоналів екстракласу за конкретними напрямками; по-друге, постійним покращенням

професійних та особистих якостей військових, які претендують на більш високі посади в армії; по-третє, забезпечення сталості та високої уніфікованості законодавства про підготовку кадрів для армії;

– доведено потребу в розробленні та прийнятті одразу трьох ключових нормативно-правових актів у сфері підготовки кадрів для Збройних сил України, а саме: загальнодержавної Стратегії вдосконалення кадрового забезпечення Збройних сил України, Закону України «Про підготовку кадрів для Збройних сил України», Програми взаємодії України з іншими державами світу у сфері підготовки кадрів для Збройних сил;

удосконалено:

– обґрунтування наукової думки про те, що ключове місце в системі правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України належить нормам адміністративної галузі права, адже саме завдяки їм: закріплюється правовий статус суб'єктів, що здійснюють первинну підготовку військових (сержантів, офіцерів, вищого командного складу), їх підвищення кваліфікації тощо; встановлюються форми та методи підготовки кадрів; розкривається зміст адміністративних процедур, які виникають у процесі підготовки кадрів; визначається порядок взаємодії між різними структурними підрозділами Збройних сил, зокрема тих, що здійснюють підготовку військових різного рівня;

– теоретичний підхід до визначення ключових особливостей підготовки кадрів для Збройних сил України, до яких віднесено: а) різновекторність підготовки кадрів, яка має диференційований характер залежно від того, на яку посаду в Збройних силах України претендує (або на вже знаходиться) особа; б) підготовка, спрямована на всебічний розвиток військовослужбовця як професіонала й особистості; в) розгалуженість чинного законодавства у відповідній сфері; г) підготовка кадрів для Збройних сил має важливе значення з позиції захисту і збереження державності та суверенітету України;

– класифікацію суб'єктів підготовки кадрів для Збройних сил України, які запропоновано поділити на: 1) загальні, до яких належать органи державної влади, компетенцією яких є кадрове забезпечення Збройних сил України; 2) спеціальні суб'єкти підготовки кадрів для Збройних сил; 3) окрему групу суб'єктів в умовах воєнного стану становлять центри підготовки добровольчих формувань територіальних громад до виконання завдань територіальної оборони;

дістали подальшого розвитку:

– обґрунтування наукової думки про те, що правовідносини, які є об'єктом правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил, мають складну структуру та зміст, що зумовлено декількома важливими чинниками: по-перше, вони виникають між суб'єктами, що наділені особливим правовим статусом; по-друге, реалізуються за допомогою спеціального набору інструментів і засобів, які закріплені в нормах адміністративної галузі права; по-третє, існує тісний взаємозв'язок з іншими правовідносинами, зокрема здійснення перепідготовки кадрів Збройних сил є неможливим без службово-трудова правовідносин;

– теза про те, що на законодавчому рівні необхідно розширити перелік принципів підготовки кадрів для Збройних сил України, які необхідно закріпити на

законодавчому рівні, зокрема: диференціації підготовки; постійної бойової та мобілізаційної готовності (безперервності підготовки); науковості; професіоналізму; компетентності.

Практичне значення отриманих результатів зумовлено тим, що викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– *науково-дослідній роботі* – для проведення подальших наукових досліджень, присвячених теоретичним і практичним проблемам підготовки кадрів для Збройних сил України (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – у межах розроблення нових і вдосконалення діючих законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, норми яких визначають адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних сил України;

– *правозастосуванні* – для вдосконалення форм і методів підготовки кадрів для Збройних сил України;

– *освітньому процесі* – у процесі розроблення навчальних посібників, підручників, а також науково-методичних матеріалів, навчальних програм, лекційних матеріалів і підручників з дисциплін «Адміністративне право», «Тактика та оперативне мистецтво Збройних сил України» тощо.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення й висновки було оприлюднено на науково-практичних конференціях «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.), «Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 22–23 вересня 2021 р.), «Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики» (м. Київ, 21–22 лютого 2022 р.).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінок. Робота містить список використаних джерел з 245 найменувань на 29 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, його мету й задачі, розкрито наукову новизну отриманих результатів, теоретичне і практичне значення роботи, надано відомості про апробацію результатів дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади підготовки кадрів для Збройних сил України» складається з трьох підрозділів, у яких: з'ясовано сутність, значення та особливості підготовки кадрів для Збройних сил України в контексті реформування останніх; встановлено об'єкт і предмет правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України; розкрито коло принципів підготовки кадрів для Збройних сил України.

У підрозділі 1.1 «Сутність, значення та особливості підготовки кадрів для Збройних сил України в контексті реформи ЗСУ» констатовано, що кадрове забезпечення є важливою складовою кадрової політики в Збройних силах України. На основі аналізу поглядів учених аргументовано, що кадрова політика в Збройних силах України становить закріплену нормами чинного законодавства систему завдань, напрямів, рівнів і принципів діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, що спрямовані на врегулювання, управління та організацію кадрових процесів всередині Збройних сил.

Дослідження існуючих наукових позицій щодо змісту та особливостей таких категорій як «кадри», «персонал», «кадрова робота» та «кадрове забезпечення» в органах публічної влади, дало змогу сформулювати авторський підхід до зазначеної категорії в Збройних силах України із врахуванням того, що на сьогодні це питання вельми актуальне враховуючи повномасштабне вторгнення країни агресора на територію України. Запропоновано під кадровим забезпеченням Збройних Сил України розуміти складову державної політики забезпечення національної безпеки, що включає коло адміністративно-правових відносин, які характеризуються цілеспрямованістю та системністю, урегульовані нормами адміністративного права, спрямовані на ефективне функціонування органів та підрозділів Збройних сил України, шляхом реалізації чітко визначених кадрових процедур, які корелюються з потребами людського ресурсу але в рамах чинного законодавства. Акцентовано увагу на тому, що кадрове забезпечення Збройних сил є багатоаспектним явищем, що охоплює сукупність елементів, серед яких чільне місце належить підготовці кадрів.

Поняттям «підготовка кадрів для Збройних сил України» визнано закріплений нормами чинного законодавства процес набуття та формування особами спеціального набору професійних теоретичних знань, а також практичних умінь і навичок, які необхідні їй для ефективного виконання завдань та функцій у процесі проходження служби. Спираючись на аналіз норм чинного законодавства та наукових поглядів учених, констатовано, що професійна підготовка кадрів для Збройних сил передбачає такі аспекти: 1) формування професійних знань, умінь і навичок; 2) збалансування професійно важливих якостей та професійної діяльності; 3) стимулювання до ефективної професійної діяльності.

Доведено, що від якості підготовки кадрів для Збройних сил України безпосередньо залежить те, наскільки ефективно й оперативно вони будуть виконувати завдання та функції, покладені на них нормами чинного законодавства. Як засвідчила практика, саме підготовка військових – це запорука перемоги над ворогом. Виокремлено ключові особливості підготовки кадрів відповідної категорії.

У підрозділі 1.2 «Об'єкт і предмет правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України» зауважено, що підготовка кадрів для Збройних сил України є багатоаспектним явищем, що характеризується власним, специфічним об'єктом і предметом.

Розкрито загальнотеоретичні підходи до розуміння поняття «об'єкт», на підставі чого об'єктом правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил

України запропоновано вважати врегульовані нормами чинного законодавства правовідносини, які виникають у процесі здійснення відповідної діяльності. Зазначено, що ключовою особливістю правових відносин як об'єкта правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України є їх суб'єктний склад. Так, з одного боку, існують суб'єкти, які здійснюють підготовку кадрів, а також суб'єкти, на які ця підготовка спрямована, – кандидати на військову службу та власне військовослужбовці (незалежно від їх посади в лавах ЗСУ). Встановлено, що правовідносини, які виникають у сфері підготовки кадрів для Збройних сил України мають складну структуру та зміст.

Здійснено аналіз норм чинного законодавства у сфері підготовки кадрів для Збройних сил України, на підставі чого встановлено, що предметом правового регулювання підготовки кадрів цієї категорії є теоретичні, фізичні, психологічні та інші здібності особи, які необхідні їй для ефективного виконання покладених на неї завдань і функцій у сфері військового захисту держави. З огляду на зазначене вище, акцентовано на тому, що ключовими напрямками підготовки військовослужбовців (що становлять предмет правового регулювання в контексті представленої проблематики) є такі: 1) науковий (теоретичний); 2) фізична підготовка; 3) психологічна підготовка.

У підрозділі 1.3 «Принципи підготовки кадрів для Збройних сил України» розкрито загальнотеоретичні підходи до розуміння поняття «принцип». Увагу зосереджено на визначенні цього поняття саме з точки зору правової науки. З'ясовано, що принципи підготовки кадрів для Збройних сил України становлять закріплені в нормах загального та спеціального трудового законодавства основоположні, керівні та непорушні засади, вихідні ідеї, які слугують основою здійснення зазначеної діяльності. Виокремлено такі ключові ознаки вказаних принципів: 1) принципи є базовими положеннями, які відображають закономірності розвитку відповідних відносин; 2) принципи є основним, законодавчо визначеним, функціональним засобом для підготовки кадрів; 3) принципи є своєрідним засобом відображення суті кадрового забезпечення Збройних сил України; 4) принципи визначають форми й методи діяльності щодо підготовки кадрів для Збройних сил України.

Акцентовано увагу на тому, що в науковій літературі відсутні комплексні наукові напрацювання, присвячені принципам підготовки кадрів для Збройних сил України. Проведене наукове дослідження дало змогу поділити вказані засади на дві групи: 1) загальні; 2) спеціальні. Доведено, що сутність загальних принципів полягає в поширенні своєї дії на всі сфери взаємовідносин, зокрема кадрове забезпечення. Ідеться про принципи, якими пронизано всю систему державного управління. Вказані принципи закріплені в Конституції України, законах України «Про державну службу», «Про Збройні сили України» та інших нормативно-правових актах.

Виокремлено та схарактеризовано такі загальні принципи підготовки кадрів для Збройних сил України: 1) верховенства права, 2) законності; 3) дотримання прав, свобод та інтересів людини і громадянина; 4) гласності й відкритості; 5) ефективності та результативності; 6) відповідальності.

Констатовано, що загальні принципи характеризують найбільш базові аспекти здійснення будь-якої діяльності, зокрема щодо підготовки кадрів для Збройних сил України. Водночас найбільш детально основи, вихідні ідеї вказаної діяльності розкриваються за допомогою принципів спеціальних. До спеціальних принципів підготовки кадрів для Збройних сил України запропоновано віднести такі: 1) комплектування шляхом призову громадян на військову службу та прийняття на військову службу за контрактом; 2) диференціації підготовки кадрів для Збройних сил України; 3) постійної бойової та мобілізаційної готовності (безперервності підготовки); 4) науковості; 5) професіоналізму; 6) компетентності.

Аргументовано положення, згідно з яким підготовка кадрів для Збройних сил України має ґрунтуватися на системі вихідних ідей, змістовний перелік яких було наведено вище. Окремі із вказаних засад було наведено в спеціальному законодавстві. Зокрема, це стосується принципів фізичної підготовки військовослужбовців. Водночас більшість із них не набули належного закріплення, а отже, вказана прогалина потребує усунення шляхом внесення низки змін та доповнень до законодавчих і підзаконних актів.

Розділ 2 «Нормативно-правові засади підготовки кадрів для Збройних сил України» складається з трьох підрозділів, у яких: схарактеризовано правове регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України та встановлено місце в ньому норм адміністративного права; окреслено коло суб'єктів підготовки кадрів для Збройних сил України; проаналізовано форми й методи підготовки кадрів для Збройних сил України.

У підрозділі 2.1 *«Правове регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України та місце в ньому норм адміністративного права»* зазначено, що підготовка кадрів для Збройних сил України, урахувавши особливості та специфіку завдань і функцій, які вони виконують у процесі проходження служби, є фактично неможливою без належного нормативно-правового підґрунтя.

Акцентовано увагу на різноманітності наукових поглядів учених стосовно визначення категорії «правове регулювання», на підставі чого останнім у контексті представленої проблематики запропоновано розуміти системну сукупність взаємодоповнюючих нормативно-правових актів різної юридичної сили, норми яких спрямовані на регулювання суспільних відносин у відповідній сфері з метою їх упорядкування, систематизації та забезпечення дотримання режиму законності всіма учасниками цих відносин. Нормативно-правові акти в досліджуваній сфері запропоновано розрізняти залежно від їх юридичної сили.

Законодавчі акти, норми яких спрямовані на врегулювання суспільних відносин у досліджуваній сфері суспільного життя, поділено на дві великі групи: 1) закони, норми яких спрямовані на регулювання діяльності Збройних сил України, що своєю чергою безпосередньо впливає на напрями та фактичний зміст підготовки кадрів; 2) законодавчі акти, норми яких безпосередньо спрямовані на регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України.

З'ясовано, що ключові аспекти підготовки кадрів для Збройних сил України визначені на рівні підзаконних нормативно-правових актів, що, на нашу думку, не відповідає важливості та складності цього питання. Саме тому обґрунтовано, що

наразі важливим завдання законодавця та науковців є розроблення двох ключових нормативно-правових актів: 1) загальнодержавної програми покращення якості та ефективності підготовки кадрів для Збройних сил України; 2) окремого Закону України «Про кадрове забезпечення Збройних сил України».

Наголошено, що, попри значну розгалуженість нормативного матеріалу, ключове місце в системі правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України належить саме нормам адміністративної галузі права. Наведено низку аргументів для підтвердження вказаної тези.

У підрозділі 2.2 «*Суб'єкти підготовки кадрів для Збройних сил України*» акцентовано увагу на тому, що здійснення підготовки кадрів для ЗСУ – це складний за змістом процес, який реалізується спеціально уповноваженими суб'єктами, що наділені особливим правовим статусом. Здійснено аналіз низки наукових поглядів учених стосовно розуміння понять «суб'єкт» та «суб'єкт права», на основі чого запропоновано авторський підхід до визначення поняття «суб'єкти підготовки кадрів для Збройних сил України».

Наголошено на різноманітності суб'єктів кадрового забезпечення Збройних сил України, на основі чого їх запропоновано поділити на дві великі групи: 1) загальні, до яких належать органи державної влади, компетенцією яких є кадрове забезпечення Збройних сил України; 2) спеціальні суб'єкти підготовки кадрів для Збройних сил України, зокрема: а) вищі військові навчальні заклади, а також їх структурні підрозділи; б) військові ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою; в) кадрові центри Збройних сил України; г) командувачі, командири, начальники всіх рівнів, які планують, організують, проводять і контролюють заходи підготовки; 3) окрему групу суб'єктів в умовах воєнного стану становлять центри підготовки добровольчих формувань територіальних громад до виконання завдань територіальної оборони. Надано змістову характеристику кожній з виділених груп суб'єктів.

Зазначено, що система суб'єктів підготовки кадрів для Збройних сил України представлена значною кількістю спеціальних інституцій та їх посадових осіб. Водночас спільним недоліком є те, що в роботі деяких з них існує певна несистемність, що зумовлено розгалуженістю чинного законодавства, а також урегулюванням цього питання здебільшого на рівні підзаконних нормативно-правових актів. Саме тому констатовано, що розв'язати більшість теоретико-прикладних проблем у вказаній сфері можна шляхом розроблення та прийняття єдиного законодавчого акта, норми якого будуть спрямовані на регулювання досліджуваного питання.

У підрозділі 2.3 «*Форми та методи підготовки кадрів для Збройних сил України*» наголошено, що діяльність, пов'язана з підготовкою кадрів для Збройних сил України, реалізується через сукупність спеціальних форм та за допомогою використання спеціального набору інструментів і засобів.

Здійснено аналіз наукових поглядів учених стосовно розуміння поняття форми, особливу увагу приділено правовому змісту цієї категорії. Обґрунтовано, що формами підготовки кадрів для Збройних сил України слід вважати зовнішній вияв практичної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, яка спрямована

на: а) створення належних умов для здійснення навчального процесу військовослужбовців; б) безпосередню підготовку (теоретичну, практичну тощо) кадрів. З огляду на зазначене вище, аргументовано, що форми підготовки кадрів для Збройних сил України доцільно поділити на дві великі групи: 1) адміністративно-правові, які спрямовані на створення необхідних умов для функціонування суб'єктів, що здійснюють підготовку кадрів; 2) організаційні форми, що спрямовані безпосередньо на підготовку кадрів і поділяються на форми колективної та індивідуальної підготовки.

Встановлено, що нормотворчість як адміністративно-правова форма підготовки кадрів для Збройних сил України дозволяє створити належне нормативно-правове підґрунтя: по-перше, для діяльності суб'єктів, що здійснюють кадрове забезпечення Збройних сил України; по-друге, для роботи навчальних закладів, їх структурних підрозділів, а також командирів, викладачів, які здійснюють підготовку військовослужбовців.

На основі аналізу норм чинного законодавства та наукових поглядів учених аргументовано, що методами підготовки кадрів для Збройних сил України є сукупність законодавчо визначених інструментів і засобів, які використовують спеціально уповноважені суб'єкти з метою забезпечення ефективної реалізації форм здійснення вказаної діяльності. Розкрито положення низки нормативно-правових актів, що регулюють питання підготовки кадрів для Збройних сил України, на основі чого методи здійснення відповідної діяльності запропоновано поділити на дві групи: 1) адміністративно-правові методи, зокрема примусу, переконання, нагляду й контролю, дозволів і заборон, управлінський метод; 2) організаційні методи, а саме конкурсного відбору, тренування, науково-дослідний метод, ситуативно-пізнавальний тощо. Доведено, що в контексті представленої проблематики метод примусу, по-перше, означає забезпечення ефективного функціонування суб'єктів, які забезпечують підготовку кадрів; по-друге, спрямований на створення умов для дотримання суб'єктами, на яких спрямована підготовка, норм чинного законодавства, службової дисципліни тощо.

Зауважено, що окреслені вище форми й методи підготовки кадрів для Збройних сил України найбільш повно та змістовно відображають зміст відповідної діяльності. Так, форми відображають практичні аспекти підготовки кадрів для ЗСУ, натомість методи є відображенням інструментів, які були використано для досягнення кінцевої мети відповідної діяльності.

Розділ 3 «Напрями вдосконалення адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України» складається з двох підрозділів, у яких: узагальнено зарубіжний досвід підготовки кадрів відповідної категорії та опрацьовано можливість його використання в Україні; окреслено перспективні шляхи вдосконалення організаційних і правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід підготовки кадрів для Збройних сил та можливості його використання в Україні» обґрунтовано важливість і необхідність вивчення зарубіжного досвіду підготовки кадрів для Збройних сил.

Проаналізовано досвід США, на основі чого зазначено, що ця країна є яскравим прикладом того, як можна ефективно та якісно побудувати систему підготовки кадрів для Збройних сил на всіх рівнях і напрямках. Ця система характеризується високим рівнем орієнтованості: по-перше, на підготовку професіоналів екстракласу за конкретними напрямками; по-друге, покращення професійних та особистих якостей військових, які претендують на більш високі посади. Крім того, позитивним аспектом визнано сталість і високу уніфікованість законодавства про підготовку кадрів для армії.

Досвід Великої Британії засвідчив, що в цій державі суттєва увага приділяється питанню підготовки інструкторів, які здійснюють навчання майбутніх військових. Так, Міністерство оборони представило курс «Навчання інструкторів з оборони» (DTTT). Метою курсу є розвиток поведінкових навичок, необхідних інструкторам для забезпечення максимально ефективного та результативного навчання студентів.

Розкрито особливості підготовки кадрів для збройних сил Німеччини та Республіки Польща. Водночас, попри те, що зазначені вище країни є членами НАТО, підготовка кадрів для збройних сил у цих державах має свої особливості. Виокремлено найбільш позитивні аспекти досвіду вказаних вище країн, який можна використати в Україні.

У підрозділі 3.2 «Перспективні шляхи вдосконалення організаційних та правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України» констатовано, що на сьогодні система підготовки кадрів для Збройних сил України потребує комплексного вдосконалення. Наголошено, що покращення потребують як правові, так й організаційні засади здійснення відповідної підготовки. Так, правові засади становлять сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, норми яких спрямовані на врегулювання суспільних відносин, що виникають у процесі підготовки кадрів для Збройних сил України. Натомість організаційні засади в контексті представленої проблематики схарактеризовано як сукупність заходів неправового (управлінського, економічного, організаційного тощо) характеру, які спрямовані на створення таких умов, за яких підготовка кадрів для Збройних сил України буде ефективною, якісною та результативною.

Встановлено, що протягом останніх років як на законодавчому, так і на науковому рівнях тривала активна робота щодо вдосконалення системи кадрового забезпечення Збройних сил України, зокрема підготовки кадрів. Водночас виклики сьогодення засвідчили наявність серйозних проблем правового й організаційного характеру, які потребують розв'язання.

Доведено, що в Стратегії національної безпеки України акцентовано на багатьох проблемних питаннях, пов'язаних із захистом державного кордону та суверенітету. Крім того, у цьому нормативно-правовому акті цілком слушно зазначено, що одним з важливих напрямів розв'язання проблеми у відповідній сфері є вдосконалення системи підготовки кадрів для правоохоронних органів і Збройних сил України. Причому зазначено, що законодавець, на жаль, не наводить конкретних пропозицій щодо вирішення як організаційних, так і правових проблем

у відповідній сфері. Проте власне констатація факту наявності цих проблем – це перший крок на шляху їх розв’язання.

Аналіз Концепції розвитку професійного сержантського корпусу Збройних сил України дав змогу констатувати, що законодавцем було зроблено низку кроків на шляху вдосконалення системи підготовки сержантського складу, що на початку повномасштабної війни дало позитивний результат. Водночас як недолік зазначено, що досить мало уваги було приділено питанню психологічної підготовки сержантів.

Виокремлено такі ключові напрями вдосконалення організаційних засад підготовки кадрів для Збройних сил України: по-перше, доцільним є підвищення рівня фінансового та матеріально-технічного забезпечення закладів вищої освіти, а також інших спеціально уповноважених суб’єктів, що відповідно до норм чинного законодавства здійснюють теоретичну та практичну підготовку військовослужбовців усіх рівнів; по-друге, слід переглянути програму навчання військових взагалі, а також командного складу Збройних сил України з метою адаптації її до вимог і стандартів НАТО. У цьому контексті також необхідно розробити нове, науково обґрунтоване методичне забезпечення, яке буде відповідати: а) викликам сьогодення; б) вимогам і стандартам НАТО, вступ до якої є пріоритетом для української держави; по-третє, розробити ефективну систему інформаційного забезпечення Збройних сил України та суб’єктів, що уповноважені здійснювати підготовку військовослужбовців; по-четверте, як засвідчила практика, необхідним є покращення психологічної підготовки військовослужбовців. Причому їх навчання має бути адаптоване до рівня відповідальності їх на займаній посаді; по-п’яте, розширювати можливості для міжнародного співробітництва, що забезпечить ефективний обмін досвідом з професійними військовослужбовцями інших країн.

З’ясовано, що розв’язання організаційних проблем передбачає вдосконалення нормативно-правового забезпечення підготовки кадрів для Збройних сил України. У цьому контексті запропоновано розробити та прийняти три ключові нормативно-правові акти: 1) загальнодержавну Стратегію вдосконалення кадрового забезпечення Збройних сил України»; 2) Закон України «Про підготовку кадрів для Збройних сил України»; 3) програму взаємодії з іншими державами світу, зокрема членами НАТО, щодо обміну практичним досвідом у сфері військової підготовки.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає в тому, щоб з’ясувати сутність, зміст та особливості адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення правових та організаційних засад здійснення відповідної діяльності. За результатами роботи напрацьовано низку науково-практичних висновків і рекомендацій, основні з них такі:

1. Доведено, що підготовка кадрів для Збройних сил України становить визначений нормами чинного законодавства процес набуття та формування особами спеціального набору професійних теоретичних знань, а також практичних умінь і навичок, які необхідні їй для ефективного виконання завдань та функцій у процесі проходження служби. З огляду на зазначене вище, можна стверджувати, що підготовка кадрів – це надважливий елемент кадрового забезпечення, метою якого є комплектування Збройних сил України такими фахівцями, які зможуть на високому рівні виконувати завдання та функції, спрямовані на забезпечення воєнної безпеки держави.

До ключових особливостей підготовки кадрів для Збройних сил України належать такі: а) різновекторність підготовки кадрів, яка має диференційований характер залежно від того, на яку посаду в Збройних силах України претендує (або на вже знаходиться) особа; б) підготовка має інтелектуальний, психологічний, фізичний характер, тобто вона фактично спрямована на всебічний розвиток військовослужбовця і як професіонала, і як особистості; в) розгалуженість чинного законодавства у відповідній сфері; г) підготовка кадрів для Збройних сил має важливе значення з позиції захисту і збереження державності та суверенітету України.

2. Об'єктом правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України запропоновано вважати врегульовані нормами чинного законодавства правовідносини, які виникають у процесі здійснення відповідної діяльності. Встановлено, що правовідносини, які виникають у сфері підготовки кадрів для Збройних сил України, мають складну структуру та зміст, що обумовлено декількома важливими чинниками: по-перше, вони виникають між суб'єктами, що наділені особливим правовим статусом; по-друге, реалізуються за допомогою спеціального набору інструментів і засобів, які закріплені в нормах адміністративної галузі права; по-третє, існує тісний взаємозв'язок з іншими правовідносинами, зокрема здійснення перепідготовки кадрів Збройних сил є неможливим без службово-трудова правовідносин.

Аргументовано, що предметом правового регулювання підготовки кадрів цієї категорії є теоретичні, фізичні, психологічні та інші здібності особи, які необхідні їй для ефективного виконання покладених на неї завдань і функцій у сфері військового захисту держави. Зауважено, що предмет правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України є широким та охоплює досить багато аспектів, що пов'язано зі специфікою правовідносин, які виникають у відповідній сфері, а також колом суб'єктів, що є сторонами цих відносин. Саме в предметі найбільш змістовно відображається специфіка та зміст діяльності, спрямованої на підготовку кадрів для Збройних сил України.

3. З'ясовано, що принципи підготовки кадрів для Збройних сил України становлять закріплені в нормах загального та спеціального трудового законодавства основоположні, керівні та непорушні засади, вихідні ідеї, які слугують основою здійснення зазначеної діяльності. Вони відображають закономірності розвитку відповідних суспільних відносин, а також характеризують взаємозв'язок між елементами останніх. Вказані принципи запропоновано

поділити на дві великі групи: 1) загальні, до яких віднесено засади: верховенства права, законності; дотримання прав, свобод та інтересів людини і громадянина; гласності й відкритості; ефективності та результативності; відповідальності; 2) спеціальні принципи, зокрема: комплектування шляхом призову громадян на військову службу та прийняття на військову службу за контрактом; диференціації підготовки кадрів для Збройних сил України; постійної бойової та мобілізаційної готовності (безперервності підготовки); науковості; професіоналізму; компетентності.

4. Правовим регулюванням підготовки кадрів для Збройних сил України запропоновано розуміти системну сукупність взаємодоповнюючих нормативно-правових актів різної юридичної сили, норми яких спрямовані на регулювання суспільних відносин у відповідній сфері з метою їх упорядкування, систематизації та забезпечення дотримання режиму законності всіма учасниками цих відносин. Доведено, що, попри значну розгалуженість нормативного матеріалу, ключове місце в системі правового регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України належить саме нормам адміністративної галузі права, адже саме завдяки їм: 1) закріплюється правовий статус суб'єктів, що здійснюють первинну підготовку військових (сержантів, офіцерів, вищого командного складу), їх підвищення кваліфікації тощо; 2) встановлюються форми та методи підготовки кадрів; 3) розкривається зміст адміністративних процедур, які виникають у процесі підготовки кадрів; 4) визначається порядок взаємодії між різними структурними підрозділами Збройних сил України, зокрема тих, що здійснюють підготовку військових різного рівня.

5. З'ясовано, що суб'єктами підготовки кадрів для Збройних сил України слід розуміти спеціально уповноважені органи державної влади, а також спеціалізовані заклади освіти та їх структурні підрозділи, діяльність яких спрямована на те, щоб забезпечити теоретичну, фізичну, тактичну тощо підготовку військовослужбовців з метою належного виконання ними завдань у сфері забезпечення воєнного захисту та безпеки української держави. Констатовано, що суб'єкти найбільш доцільно поділити на дві великі групи: 1) загальні, до яких належать органи державної влади, компетенцією яких є кадрове забезпечення Збройних сил України; 2) спеціальні суб'єкти підготовки кадрів для Збройних сил України, зокрема: а) вищі військові навчальні заклади, а також їх структурні підрозділи; б) військові ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою; в) кадрові центри Збройних сил України; г) командувачі, командири, начальники всіх рівнів, які планують, організують, проводять і контролюють заходи підготовки; 3) окрему групу суб'єктів в умовах воєнного стану становлять центри підготовки добровольчих формувань територіальних громад до виконання завдань територіальної оборони.

6. Констатовано, що форми підготовки кадрів для Збройних сил України – це зовнішній вияв практичної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, яка спрямована на: а) створення належних умов для здійснення навчального процесу військовослужбовців; б) безпосередню підготовку (теоретичну, практичну тощо) кадрів. З огляду на зазначене, аргументовано, що форми підготовки кадрів для Збройних сил України доцільно поділити на дві великі групи: 1) адміністративно-

правові, які спрямовані на створення необхідних умов для функціонування суб'єктів, що здійснюють підготовку кадрів; 2) організаційні форми, що спрямовані безпосередньо на підготовку кадрів і поділяються на форми колективної та індивідуальної підготовки.

Доведено, що методами підготовки кадрів для Збройних сил України є сукупність законодавчо визначених інструментів і засобів, які використовують спеціально уповноважені суб'єкти з метою забезпечення ефективної реалізації форм здійснення вказаної діяльності. Вказані методи запропоновано поділити на дві групи: 1) адміністративно-правові методи, зокрема примусу, переконання, нагляду й контролю, дозволів і заборон, управлінський метод; 2) організаційні методи, а саме конкурсного відбору, тренування, науково-дослідний метод, ситуативно-пізнавальний тощо.

7. Серед позитивних аспектів зарубіжного досвіду, які варто використати вітчизняному законодавцю в процесі підготовки кадрів для Збройних сил України, виокремлено такі:

- доцільно уніфікувати законодавство про підготовку військовослужбовців, що, по-перше, зробить його більш зрозумілим і простим для сприйняття, а по-друге, забезпечить прозорість і загальну ефективність підготовки кадрів для Збройних сил України;

- доречним є запровадження диференційованого підходу до підготовки різних ланок керівників Збройних сил України, як це, наприклад, відбувається в США та Великій Британії. Підготовка кожного рівня військових керівників відбувається окремо, з урахуванням завдань, які їм необхідно виконувати в процесі служби;

- приклад Великої Британії засвідчує доцільність створення окремої системи підготовки інструкторів;

- окрему увагу українському законодавцю слід приділити питанню матеріального забезпечення закладів освіти, навчальних баз тощо, які здійснюють підготовку кадрів для Збройних сил України;

- необхідно розробити нормативні засади для міжнародної взаємодії збройних сил у контексті підготовки кадрів.

8. Виокремлено такі ключові напрями вдосконалення організаційних засад підготовки кадрів для Збройних сил України: по-перше, доцільним є підвищення рівня фінансового та матеріально-технічного забезпечення закладів вищої освіти, а також інших спеціально уповноважених суб'єктів, що відповідно до норм чинного законодавства здійснюють теоретичну та практичну підготовку військовослужбовців усіх рівнів; по-друге, слід переглянути програму навчання військових взагалі, а також командного складу Збройних сил України з метою адаптації її до вимог і стандартів НАТО. У цьому контексті також необхідно розробити нове, науково обґрунтоване методичне забезпечення, яке буде відповідати: а) викликам сьогодення; б) вимогам і стандартам НАТО, вступ до якої є пріоритетом для української держави; по-третє, розробити ефективну систему інформаційного забезпечення Збройних сил України та суб'єктів, що уповноважені здійснювати підготовку військовослужбовців; по-четверте, як засвідчила практика,

необхідним є покращення психологічної підготовки військовослужбовців. Причому їх навчання має бути адаптоване до рівня відповідальності їх на займаній посаді; по-п'яте, розширювати можливості для міжнародного співробітництва, що забезпечить ефективний обмін досвідом з професійними військовослужбовцями інших країн.

Констатовано, розв'язання організаційних проблем передбачає вдосконалення нормативно-правового забезпечення підготовки кадрів для Збройних сил України. У цьому контексті запропоновано розробити та прийняти три ключові нормативно-правові акти:

1) загальнодержавну Стратегію вдосконалення кадрового забезпечення Збройних сил України». У вказаному нормативно-правовому акті в контексті представленої проблематики необхідно: по-перше, визначити загальні проблеми, які наразі існують у кадровому забезпеченні Збройних сил України; по-друге, одним з напрямів розв'язання проблеми кадрового забезпечення визнати підготовку кадрів для Збройних сил України; по-третє, окреслити задачі, які необхідно вирішити на шляху до покращення системи підготовки кадрів; по-четверте, визначити напрями, за якими має відбуватися підготовка військовослужбовців з урахуванням їх посади, а отже, завдань, які вони будуть виконувати в процесі служби;

2) Закон України «Про підготовку кадрів для Збройних сил України». Вказаний нормативно-правовий акт має стати уніфікованим документом, у якому буде: а) визначено вимоги до військовослужбовців, яким вони повинні відповідати під час зайняття тієї чи іншої посади в Збройних силах України; б) визначено особливості фізичної, та, що особливо важливо, психологічної підготовки військовослужбовців різного рівня (від сержантів до вищого керівного складу); в) розкрито програму військовослужбовців для різних родів військ; г) визначено коло та правовий статус суб'єктів, які уповноважені здійснювати підготовку відповідних фахівців, тощо.

3) програму взаємодії з іншими державами світу, зокрема членами НАТО, щодо обміну практичним досвідом у сфері військової підготовки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Москвич О. С. До характеристики досвіду США щодо підготовки кадрів для збройних сил. *KELM*. 2022. № 7 (51). С. 315–319 (Республіка Польща).

2. Moskvych O. To the description of key forms of training for the Armed Forces of Ukraine personnel. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2023. № 7. P. 167–171.

3. Moskvych O. Promising ways to improve the organizational and legal framework for training the personnel for the Armed Forces of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2023. № 8. P. 122–126.

4. Москвич О. С. Сутність та особливості підготовки кадрів для збройних сил України в контексті реформи ЗСУ. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 2. С. 92–98.

5. Москвич О. С. Можливість запровадження досвіду Європейський держав щодо підготовки кадрів для збройних сил в українські реалії. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 3. С. 100–105.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Москвич О. С. Поняття кадрової політики в Збройних силах України. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12–13 серп. 2020 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2020. С. 132–134.

7. Москвич О. С. До проблеми визначення поняття кадрового забезпечення Збройних сил України. *Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22–23 верес. 2021 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2021. С. 222–224.

8. Москвич О. С. До характеристики ключових методів підготовки кадрів для Збройних сил України. *Взаємодія публічного та приватного права. Сучасні проблеми та виклики*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21–22 лют. 2022 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2022. С. 139–141.

АНОТАЦІЯ

Москвич О. С. Адміністративно-правові засади підготовки кадрів для Збройних сил України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису*.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2024.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове розв’язання наукового завдання, яке полягає в тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів учених і норм чинного законодавства, з’ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України та на основі узагальнення позитивного вітчизняного й зарубіжного досвіду встановити напрями покращення правових й організаційних засад здійснення відповідної діяльності.

З’ясовано сутність, значення та особливості підготовки кадрів для Збройних сил України в контексті реформування останніх. Встановлено об’єкт і предмет правового регулювання, розкрито коло принципів підготовки кадрів цієї категорії. Схарактеризовано правове регулювання підготовки кадрів для Збройних сил України та встановлено місце в ньому норм адміністративного права. Окреслено коло суб’єктів, визначено форми й методи підготовки кадрів для Збройних сил України. Узагальнено зарубіжний досвід підготовки кадрів для збройних сил та опрацьовано можливості його використання в Україні. З’ясовано перспективні шляхи вдосконалення організаційних і правових засад підготовки кадрів для Збройних сил України.

Ключові слова: кадри, Збройні сили України, підготовка кадрів, об'єкт, предмет, правове регулювання, принципи, адміністративне право, суб'єкт підготовки, форми, методи, зарубіжний досвід, удосконалення, правові засади, організаційні засади.

SUMMARY

Moskvich O. S. Administrative and legal principles of personnel training for the Armed Forces of Ukraine. – *Qualifying scientific work on manuscript rights.*

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Juridical Science, specialty 12.00.07 «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2024.

The dissertation provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific task, which consists in clarifying the essence and peculiarities of the administrative and legal basis of personnel training for the Armed Forces of Ukraine, based on the analysis of the scientific views of scientists and the norms of the current legislation, and on the basis summarizing positive domestic and foreign experience, establishing directions for improving the legal and organizational foundations of the relevant activities.

The essence, significance and peculiarities of personnel training for the Armed Forces of Ukraine in the context of the reform of the Armed Forces are clarified. The object and subject of legal regulation of personnel training for the Armed Forces of Ukraine is established. The circle of principles of personnel training for the Armed Forces of Ukraine is revealed. The characteristics of the legal regulation of personnel training for the Armed Forces of Ukraine are given and the place of administrative law norms in it is established. The range of training subjects for the Armed Forces of Ukraine is outlined. Forms and methods of personnel training for the Armed Forces of Ukraine are determined. The foreign experience of training personnel for the armed forces is summarized and the possibilities of its use in Ukraine are worked out. Prospective ways of improving the organizational and legal basis of personnel training for the Armed Forces of Ukraine are being identified.

Keywords: personnel, Armed Forces, personnel training, object, subject, legal regulation, principles, administrative law, subject of training, forms, methods, foreign experience, improvement, legal principles, organizational principles.